VULGAR PO'RSILDOQ BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA KSEROSTOMIYANING TISH PROTEZLARIGA MOSLASHUV JARAYONIGA TA'SIRI

Akbarov A.N.
Azizov I.B.
Ayupova Sh.T.
Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti, 100109 Toshkent, O'zbekiston, Farobiy ko'chasi 2
Tel.: +998781507825,
E-mail: info@tdmu.uz

Annotatsiya. Mazkur tezisda vulgar po'rsildoq bilan kasallangan bemorlarda kserostomiyaning tish protezlariga moslashuv jarayoniga ta'sirini o'rganilmoqda. Tadqiqotga 40–60 yoshdagi 30 nafar bemorni jalb etilgan bo'lib, ular asosiy va taqqoslash guruhlariga ajratildi. Asosiy guruhni vulgar po'rsildoq fonida kserostomiya belgilari mavjud 15 nafar bemor, taqqoslash guruhini esa vulgar po'rsildoq bilan kasallangan, biroq yaqqol kserostomiya kuzatilmaydigan 15 nafar bemor tashkil etdi. Tadqiqot davomida og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining holati, so'lak ajralish xususiyatlari, og'riq intensivligi va protezga moslashuv dinamikasi baholandi. Olingan ma'lumotlar kserostomiyaning protezga moslashuvdagi klinik ahamiyatini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: vulgar po'rsildoq, kserostomiya, og'iz shilliq qavati, tish protezlari, protezga moslashuv, so'lak ajralishi, ortopedik stomatologiya.

Dolzarbligi. Vulgar po'rsildoq (Pemphigus vulgaris) og'iz bo'shlig'i shilliq qavatini ko'p zararlovchi surunkali autoimmun kasallik bo'lib, og'riqli eroziya va yaralar bilan namoyon bo'ladi [1,2]. Og'iz bo'shlig'i shilliq qavatidagi patologik o'zgarishlar bemorning ovqatlanishi, nutqi va protezlardan foydalanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [1,3]. Kserostomiya og'iz shilliq qavatining namlanishi va tabiiy moylanishini kamaytirib, olinadigan tish protezlarining retensiyasi, barqarorligi va bemor uchun qulayligiga ta'sir ko'rsatadi [4,5]. Tadqiqotlarda og'iz qurishi mavjud bemorlarda olinadigan protezlarning chaynash, nutq va fiksatsiya ko'rsatkichlari pasayishi mumkinligi qayd etilgan [5,6]. Shu sababli vulgar po'rsildoq bilan kasallangan bemorlarda kserostomiyaning protezga moslashuv jarayoniga ta'sirini o'rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega [2,4,7].

Tadqiqot maqsadi. Vulgar po'rsildoq bilan kasallangan bemorlarda kserostomiyaning klinik holatini baholash va uning tish protezlariga moslashuv jarayoniga ta'sirini aniqlash.

Tadqiqot materiallari va usullari. Tadqiqotni Toshkent Davlat Tibbiyot Universitetining ortopedik stomatologiya hamda dermatovenerologiya va kosmetologiya kafedralari klinik bazalarida o'tkazilmoqda. Tadqiqotga 40–60 yoshdagi, vulgar po'rsildoq tashxisi tasdiqlangan va tish protezlashga muhtoj 30 nafar bemor jalb etildi. Bemorlar ikki guruhga ajratildi: Asosiy guruh – vulgar po'rsildoq fonida kserostomiya belgilari mavjud 15 nafar bemor; Taqqoslash guruhi – vulgar po'rsildoq bilan kasallangan, ammo yaqqol kserostomiya belgilari kuzatilmaydigan 15 nafar bemor. Klinik tekshiruv davomida og'iz shilliq qavatining namligi, eroziya va mexanik shikastlanishlar, so'lak ajralishi, og'riq intensivligi hamda protezdan foydalanishdagi noqulayliklar baholandi. Og'riq darajasi vizual analog shkala (VAS) yordamida aniqlandi. Protezga moslashuv dinamikasi protezlashdan keyingi 7-, 14-, 30- va 90-kunlarda baholandi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Natijalar va tahlillar. Tadqiqot natijasida kserostomiya mavjud bo‘lgan bemorlarda protezga moslashuv jarayonining klinik xususiyatlarini aniqlanmoqda. Asosiy guruhdagi bemorlarda og‘iz shilliq qavatining quruqligi, achishish, protez ostidagi noqulaylik va mexanik ta’sirlanish belgilari taqqoslash guruhiga nisbatan yaqqolroq namoyon bo‘ldi.

Protezlashdan keyingi dastlabki 7 va 14-kunlarda og‘riq intensivligi, og‘iz qurishi, protezdan foydalanishdagi noqulayliklar va shilliq qavatdagi mahalliy o‘zgarishlar baholandi. 30 va 90-kunlarda esa protezga moslashuvning barqarorligi, chaynash va nutq funksiyalarining tiklanishi hamda shilliq qavat holatining dinamikasi o‘rganildi. Kutilishicha, kserostomiya darajasi yuqori bo‘lgan bemorlarda protezga moslashish muddati uzayishi va protez ostidagi mexanik ta’sirlanish belgilari ko‘proq kuzatildi. Ushbu holat protez konstruksiyasini individual tanlash, protezning shilliq qavatga bosimini kamaytirish va bemorlarni muntazam klinik nazorat qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Xulosa. Vulgar po‘rsildoq bilan kasallangan bemorlarda kserostomiya tish protezlariga moslashuv jarayonini murakkablashtiruvchi muhim klinik omillardan biri bo‘ldi. Og‘iz shilliq qavatining quruqligi va mexanik ta’sirga sezuvchanlikning ortishi protezdan foydalanish davrida noqulayliklarni kuchaytirishi ehtimoli mavjud. Shu sababli protezlashdan oldin bemorning so‘lak ajralishi va shilliq qavat holatini baholash, protez konstruksiyasini individual tanlash hamda dinamik kuzatuv olib borish ortopedik davolash samaradorligini oshirishga yordam berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Batistella E.A., da Silva R.S., Rivero E.R.C., Silva C.A.B. Prevalence of oral mucosal lesions in patients with pemphigus vulgaris: A systematic review and meta-analysis // Journal of Oral Pathology & Medicine. – 2021. – Vol. 50(8). – P. 750–757. WWiley Online Library+1
2. Corsalini M., Rapone B., Di Venere D., Petruzzi M. Removable Prosthetic Treatment in Oral Pemphigus Vulgaris: Report of Three Cases // Journal of International Society of Preventive & Community Dentistry. – 2019. – Vol. 9(4). – P. 423–426. PPubMed Central (PMC)+1
3. Kuten-Shorrer M., Menon R.S., Lerman M.A. Mucocutaneous Diseases // Dental Clinics of North America. – 2020. – Vol. 64(1). – P. 139–162.
4. Massad J.J., Cagna D.R. Removable prosthodontic therapy and xerostomia: Treatment considerations // Dentistry Today. – 2002. – Vol. 21(6). – P. 80–87. PPubMed
5. Tanaka A., Kellesarian S.V., Arany S. Xerostomia and patients' satisfaction with removable denture performance: Systematic review // Quintessence International. – 2021. – Vol. 52(1). – P. 46–55. PPubMed
6. Kumar S., et al. Prosthodontic Management of Xerostomic Patient: A Technical Modification // Case Reports in Dentistry. – 2016. PPubMed Central (PMC)
7. Murthy V., Yuvraj V., Nair P.P., Thomas S. Prosthodontic management of radiation induced xerostomic patient using flexible dentures // BMJ Case Reports. – 2012. PPubMed Central (PMC)

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.